

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1993-1994 (*)

18 MARS 1994

PROPOSITION DE DECLARATION

**de révision des articles 31, 59, 74, 2°,
103, 104, 111, 120, 125, 126 et 147,
deuxième alinéa, de la Constitution**

**(Déposée par MM. Van der Maelen, Hostekint
et Vande Lanotte)**

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Les récents événements ont montré que les normes constitutionnelles relatives à l'immunité parlementaire et à la responsabilité pénale des ministres posent de graves problèmes.

L'immunité parlementaire a joué un rôle important dans l'établissement de l'ordre juridique civil. Sa justification traditionnelle est qu'elle constitue une protection contre les poursuites à caractère politique et une garantie quant à la continuité des travaux parlementaires. La préoccupation dont cette théorie procède est toujours présente à l'heure actuelle et s'explique par les tensions qui surgissent parfois entre le pouvoir législatif et le pouvoir judiciaire. Le jugement rendu dans l'affaire Transnuclear a, par exemple, fait apparaître clairement que le pouvoir judiciaire n'apprécie pas particulièrement que le pouvoir législatif exerce pleinement ses compétences et qu'il peut alors faire preuve d'un certain acharnement. Une telle réaction est heureusement exceptionnelle.

(*) Troisième session de la 48e législature.

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1993-1994 (*)

18 MAART 1994

VOORSTEL VAN VERKLARING

**tot herziening van de artikelen 31, 59,
74, 2°, 103, 104, 111, 120, 125, 126 en 147,
tweede lid, van de Grondwet**

**(Ingediend door de heren Van der Maelen,
Hostekint en Vande Lanotte)**

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De recente gebeurtenissen hebben aangetoond dat de grondwettelijke normen betreffende de parlementaire onschendbaarheid en de strafrechtelijke aansprakelijkheid van ministers grote vragen oproepen.

De parlementaire onschendbaarheid heeft een belangrijke functie gehad in de totstandkoming van de burgerlijke rechtsorde. Dit beginsel wordt traditioneel verantwoord als een bescherming tegen vervolgingen uit politieke overwegingen en een vrijwaring van het verloop van de parlementaire werkzaamheden. De bekommernis waar deze theorie op stoelt is vandaag de dag nog aanwezig en houdt verband met de soms moeilijke verhouding tussen wetgevende en rechterlijke macht. De uitspraak inzake de Transnuclear-zaak bijvoorbeeld heeft duidelijk gemaakt dat de rechterlijke macht niet bepaald opgetogen is als de wetgevende macht haar bevoegdheden ten volle uitoefent en reageert dan soms krampachtig. Gelukkig is dit niet de regel, verre van.

(*) Derde zitting van de 48e zittingsperiode.

Force nous est toutefois de constater que l'immunité parlementaire présente d'importants inconvénients tant pour l'instruction judiciaire que pour le parlementaire concerné. On ne peut en effet accomplir certains actes d'instruction essentiels ou exercer des poursuites qu'au terme d'une procédure menant à la levée de l'immunité. Il va sans dire que l'efficacité de l'instruction en pâtit. On peut en outre se demander comment une telle procédure peut encore se concilier avec le principe du secret de l'instruction. En un mot comme en cent, l'immunité parlementaire constitue donc un inconvénient pour les autorités judiciaires. La procédure actuelle est également préjudiciable au parlementaire concerné, le débat public qu'elle suscite et son écho dans l'opinion publique n'étant pas de nature à favoriser un examen serein du dossier; en fait, le parlementaire est condamné dès le départ.

Nous n'entendons pas remettre en question les dispositions concernant l'irresponsabilité parlementaire. Pour qu'il puisse exercer son mandat, il importe en effet que le parlementaire soit protégé contre des mesures d'instruction qui pourraient être prises et des poursuites qui pourraient être engagées à la suite d'une opinion qu'il aurait émise dans l'exercice de ses fonctions. Il convient donc, en tout état de cause, de maintenir cette immunité.

L'immunité parlementaire n'est pas une prérogative et ne confère pas l'impunité au mandataire. Ce principe doit toutefois pouvoir faire l'objet d'un débat approfondi au sein de chaque parti, mais aussi entre les différents courants politiques. Ce débat doit porter sur l'essentiel, à savoir : d'une part, la sauvegarde du fonctionnement des institutions et, d'autre part, la garantie de la liberté d'opinion et de la liberté d'exercer le mandat de parlementaire. Il ne s'agit pas de remettre en cause l'irresponsabilité des parlementaires en ce qui concerne les déclarations qu'ils font au Parlement. La question de savoir comment concilier l'instruction et l'exercice du mandat parlementaire devra — c'est en tout cas ce que nous espérons — être débattue en toute sérénité, et ce, malgré les remous actuellement suscités par certaines affaires.

Il importe également de revoir d'urgence les dispositions constitutionnelles relatives à la responsabilité pénale des ministres. Cette procédure particulière, qui prévoit que les ministres sont mis en accusation par la Chambre des représentants et jugés par la Cour de cassation, ne paraît plus adaptée aux besoins d'un état de droit moderne.

Pour permettre l'organisation d'un débat sérieux sur l'immunité parlementaire et la responsabilité ministérielle, nous demandons aux Chambres de déclarer qu'il y a lieu à révision des articles du texte coordonné de la Constitution qui se rapportent à l'immunité des membres des Chambres fédérales et des Conseils de communauté et de région ainsi qu'à la responsabilité pénale et civile des ministres et des

Toch moeten we vaststellen dat de parlementaire onschendbaarheid belangrijke nadelen heeft zowel voor het gerechtelijk onderzoek als voor het betrokken parlementslid. Er kan immers niet worden overgegaan tot sommige belangrijke onderzoeksmaatregelen of vervolgingen alvorens een procedure wordt gevolgd die tot de opheffing van de onschendbaarheid leidt. Het hoeft geen betoog dat zulks de efficiëntie van het onderzoek niet ten goede komt. Bovendien kan men zich afvragen hoe een dergelijke procedure nog kan worden verenigd met het beginsel van het onderzoeksgeheim. Kortom, voor de gerechtelijke instanties is het een nadeel. Ook voor het betrokken parlementslid is de huidige gang van zaken nadelig. Het openbaar debat waarmee de procedure gepaard gaat en de weerklank hiervan bij de publieke opinie zijn niet van aard de sereniteit van het debat te bevorderen en *de facto* is het betrokken parlementslid reeds van bij het begin veroordeeld.

Niet ter discussie staan de bepalingen die betrekking hebben op de parlementaire onverantwoordelijkheid. Met het oog op de bescherming van zijn mandaat is het immers van belang dat het parlementslid wordt beschermd tegen onderzoeksmaatregelen en vervolgingen naar aanleiding van de door hem uitgebrachte mening in de uitoefening van zijn functie. Die immuniteit dient dus alleszins te worden gehandhaafd.

De parlementaire onschendbaarheid is geen voorrecht voor de parlementair, en houdt geen straffeloosheid voor de mandataris in, maar over dit principe moet binnen en over de partijgrenzen heen grondig worden gepraat, en wel over de essentie : namelijk enerzijds het vrijwaren van de werking van de instellingen en anderzijds het garanderen van de vrije meningsuiting en van het vrij uitoefenen van het mandaat van de parlementsleden. De onverantwoordelijkheid van de parlementsleden voor wat ze in het parlement zeggen is niet betwist. Hoe echter voor het overige het gerechtelijk onderzoek en het uitoefenen van het parlementair mandaat worden verzoend moet — en kan hopelijk — op een volwassen manier en los van de bestaande schandaalsfeer worden besproken.

Ook de grondwettelijke bepalingen betreffende de strafrechtelijke aansprakelijkheid van de ministers zijn dringend aan herziening toe. Deze afzonderlijke procedure voor ministers, waarbij voorzien wordt in een inbeschuldigingstelling door de Kamer van volksvertegenwoordigers en een berechting door het Hof van Cassatie, lijkt niet meer te zijn aangepast aan de noden van een moderne rechtsstaat.

Om het mogelijk te maken een ernstige discussie te voeren over de parlementaire onschendbaarheid en de ministeriële verantwoordelijkheid vragen wij hierbij aan de Kamers te verklaren dat er reden bestaat tot herziening van de artikelen van de recent gecoördineerde Grondwet die betrekking hebben op de onschendbaarheid van de leden van de Federale Kamers en van de Gemeenschaps- en Gewestraden

membres des Gouvernements de communauté et de région.

en op de strafrechtelijke en burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de ministers en de leden van de Gemeenschaps- en Gewestregeringen.

D. VAN DER MAELEN
P. HOSTEKINT
J. VANDE LANOTTE

PROPOSITION DE DECLARATION

Les Chambres déclarent qu'il y a lieu à révision des :

- article 31 de la Constitution;
- article 59 de la Constitution;
- article 74, 2° de la Constitution;
- article 103 de la Constitution;
- article 104 de la Constitution;
- article 111 de la Constitution;
- article 120 de la Constitution;
- article 125 de la Constitution;
- article 126 de la Constitution;
- article 147, deuxième alinéa, de la Constitution.

1er février 1994.

VOORSTEL VAN VERKLARING

De Kamers verklaren dat er reden bestaat tot herziening :

- van artikel 31 van de Grondwet;
- van artikel 59 van de Grondwet;
- van artikel 74, 2° van de Grondwet;
- van artikel 103 van de Grondwet;
- van artikel 104 van de Grondwet;
- van artikel 111 van de Grondwet;
- van artikel 120 van de Grondwet;
- van artikel 125 van de Grondwet;
- van artikel 126 van de Grondwet;
- van artikel 147, tweede lid, van de Grondwet.

1 februari 1994.

D. VAN DER MAELEN
P. HOSTEKINT
J. VANDE LANOTTE